

Pediatric Lenka Ťoukálková: Jsem týmová hráčka

Lékařka, pediatrička, zakladatelka dětské gastroenterologie na Zlínsku a v Krajské nemocnici T. Bati ve Zlíně. MUDr. Lenka Ťoukálková slaví významné životní jubileum. Je však stále velmi aktivní, v práci i v životě. Mimo jiné se stále věnuje dětským pacientům v Baťově nemocnici.

Proč jste se rozhodla stát se zrovna dětskou lékařkou?

Dětskou lékařkou byla moje maminka. Pracovala na dětské klinice Fakultní dětské nemocnice v Brně. Do nedělních služeb – žurnálů, jak se tomu tehdy říkalo, jsme jí s tatínkem nosili oběd a při té příležitosti s ní pobývali na inspekčním pokoji. Někdy mne maminka vzala na kliniku a ukázala mi nemocná miminka, nemocné děti a její kolegyně lékařky a lékaře jsem potkávala všude v areálu. Z těch návštěv mi zůstal ještě jakýsi příjemný pocit. Také si pamatuji, že nezřídka maminku doma navštívili sousedé s nemocnými dětmi a že byli vděční za pomoc i radu, měli maminku a naši rodinu rádi a v úctě. No a když jsem stonala já, maminka vždy uměla pomoci, a pokud bylo potřeba zásahu jiného lékaře, býval to nějaký hodný „skoro strýc“. Přesto jsem na otázku, čím budu, dlouho sverpě odpovídala, že doktorkou rozhodně ne. Rozsvítlo se mi až před volbou vysoké školy a pak pediatrie byla bezkonkurenčně jasná.

Splnil obor Vaše očekávání?

Myslím, že ano. Miluji své povolání jako práci, které je a vždycky bude třeba v jakýchkoliv politických poměrech a kdekoliv na zeměkouli. To bylo důležité zejména v dobách totality. Nyní je příjemné, že si lidé povětšinou lékařů všeobecně váží. Pro mne je tato práce zajímavá a zábavná, oceňuji, že jako lékaři snad většinou spíše pomáháme, než škodíme. Člověk žijící se svou hlavou a rukama sice závrtně nezbohatne, ale také netře bídu s nouzí.

Co Vás nakonec přivedlo z Brna do Zlína?

Krátce a stručně by se dnes řeklo, že genderová a politická diskriminace. Vysvětlím to. Jako dobrá studentka jsem se zkusila ucházet o místo na dětské klinice. Přednostou mi bylo jasně a nepokrytě sděleno: „Jste žena, co když budete mít čtyři děti, a to ani nejste v KSČ. Práce u nás je vyloučena.“ No a bylo to. Zkusila jsem více míst a nakonec jsem zakotvila v Gottwaldově, nynějším Zlíně, kde se tehdejší primář MUDr. Tomáš Valoušek více zajímal o to, jaké mám studijní výsledky a jakou mám představu o práci. Navíc, i tehdy v Gottwaldově chápali, že lékař musí někde bydlet, a hned mi nabídli svobodárnu. Tohle první setkání s mým zásadním mentorem mě ovlivnilo na celý život, který jsem profesně strávila v Baťově krajské nemocnici. Je tomu už čtyřicet pět let.

Co se za tu dobu změnilo?

Změnilo se všechno. Vesměs bych řekla, že k mnohem lepšímu, horší je snad jen ta rozbujelá administrativa. Možná také ubylo úcty mezi námi lékaři. Dříve když člověk potřeboval pomoc od kolegy, dostal ji ihned a bez výhrad. To už dnes bohužel není. A také ve světě „evidence-based medicine“ osobní stará zkušenost moc neváží, ale možná je to taky dobře. I když našla bych příklady, kdy nás cesta po různých medicínských výmolech zavedla zpět na starý známý začátek. Co bychom jako mladí lékaři dali za nějaké doporučené

postupy. Nic takového nebylo. Taky nebyla skoro žádná dostupná literatura. Zahraniční časopisy nebo knihy nebyly dosažitelné, vycházelo se ze zápisů přednášek a kurzů. A co teprve školicí akce a zahraniční kongresy, to bylo jen pro vyvolené.

A konkrétně dětská gastroenterologie?

Ten obor teprve vznikl! Ve Zlíně jsem založila dětskou gastroenterologickou ambulanci já sama za podpory mého šéfa primáře MUDr. Petra Pešáka. Jako by se teprve se zrodem dětské gastroenterologie začaly objevovat IBD, refluxy, dyspepsie, celiakie, ezofagitidy a tak dále. Jako mladá lékařka jsem tyto diagnózy na oddělení prakticky nepotkávala. Technický pokrok dovoluje medicíně stále rychlejší a přesnější diagnostiku a většinou i léčbu. Otevřený svět dovoluje to, že už se pacienti ani neptají, zda není možnost lepší péče někde jinde, věří a skutečně dostávají nejmodernější léčbu.

Co Vás na práci pediatra nejvíce baví?

Rozhodně je to práce s dětským pacientem. Mám děti velmi ráda, i když asi někdy působím přísným dojmem. Jedna choroba má různé projevy u dítěte různé věkové kategorie. Dětský organismus při své křehkosti jeví často nezdolnou sílu jak k přežití, tak k hojení. Bohužel se těžké stavy, chronické nemoci a jiné „hříchy“ jako podvýživa nebo zanedbání mohou trvale projevit již nezhojitelnou jizvou na těle, duchu a růstu. Pediatr má také výhodu, že se stará o děti

do osmnácti let. Pak je musí předat do dospělé péče. I těžká onemocnění v té době ještě mohou vypadat nadějně, protože mladý organismus vzdoruje, je naděje na novou léčbu a celkový pokrok v medicíně.

Dá se říci, co považujete za svůj největší pracovní úspěch?

Jsem spíše týmová hráčka než solitér, a proto myslím, že je to profesní život prožítý na našem zlínském dětském oddělení, které jsem měla možnost více než čtyřicet let spoluutvářet a udržovat na solidní úrovni v roli sekundářky, dlouholeté zástupkyně primáře, vedoucí JIP a skoro „matky zakladatelky“ dětské gastroenterologie na Zlínsku. Neměla bych zapomenout, že jsem také ráda učila pediatrii na „zdrávce“ a vychovala hodně sestřiček, které se mnou doteď spolupracují na oddělení a snad i mou malou zásluhou patří k oporám oddělení. Moc pyšná jsem na to, že jsme spolu s primářem MUDr. Petrem Pešákem před třiceti lety založili tradici odborného kongresu s netradičním názvem Festival kazuistik, který se stal oblíbenou a uznávanou odbornou událostí.

Máte čas na nějaké koníčky?

Dříve se to hodně odvíjelo od rodinného života. S dětmi jsem v zimě bruslila na rybníku a lyžovala na horách, v létě jsme plavali, jezdili na kole, a pokud to šlo, tak cestovali. Jako nouze naučila Dalibora

housti, tak mě nedostatek čehokoliv v obchodech naučil s radostí šít pro sebe i celou rodinu. Jako opravdového koníčka *sui generis* bych ale označila to, že jsem se v pokročilém věku naučila jezdit na koni, dokonce jsem kobyliku Sunny vlastnila. Chvilé prožité v sedle na vyjíždkách po Vizovických vrších považuji za jedny z nejšťastnějších.

Zpátky k medicíně – předala byste nějakou radu mladším kolegům?

Pokud by někdo o něco takového stál, bylo by to varování, aby u dětí nikdy nepodceňovali bolest břicha. I při největší opatrnosti a zkušenosti, se všemi laboratorními vyšetřeními a zobrazovacími možnostmi nás ten „bolebruch“ vždycky čas od času převezme a nachytá na švestkách...

A Vaše přání?

Jsem zakládající členkou České lékařské komory a od prvopočátku jsem byla aktivní v okresních a pak i celorepublikových orgánech. Byla bych ráda, kdyby se kolegyně a kolegové více zajímali o roli České lékařské komory v životě lékaře, pochopili význam profesní organizace a někteří pro komůrku, jak ji pro sebe něžně nazývám, pracovali. To, že si nás mnozí váží a všichni nás lékaře někdy potřebují, neznamená, že se nemusíme brát za svá práva, což je kromě garance odbornosti hlavní role a cíl této organizace.

MUDr. LUCIE PROCHÁZKOVÁ

PRIMÁŘKA DĚTSKÉHO ODDĚLENÍ
KRAJSKÁ NEMOCNICE TOMÁŠE BATI, ZLÍN

doc. MUDr. Michal Hladík, PhD., slávi 70 roků

Čas plynie neúprosne rýchlo a okružle životné výročia zaskočia nielen blízky okruh priateľov, ale aj samotných jubilantov. Signifikantne to potvrdzuje aj „klinický prípad“ docenta Hladíka, ktorý v dobrej kondícii slávi neuveriteľných 70 rokov. Pri tomto významnom životnom medzníku docentovi Hladíkovi v mene výboru Slovenskej detskej nefrológie ako aj v mene širokej nefrologickej obce srdečne blahoželáme a uvedieme niektoré jeho významné „klinické“ výsledky.

Docent Hladík absolvoval Fakultu dětského lékařství Karlovy Univerzity v Praze a hoci je rodený Pražák, strávil celú svoju profesnú kariéru na Ostravsku. Prvé medicínske kroky začínal na detskom oddelení Závodnej nemocnice v Ostrave-Vítkovici, kde ho do klinickej pediatrie zaúčal primár Jaroslav Marten. Pod jeho vedením získal široký rozhľad v pediatrii, systematicky sa však venoval problematike detskej nefrológie. Po 15 rokoch prešiel do FN v Ostrave, kde sa jeho hlavný odborný záujem sústredil na vysokošpecializovanú oblasť Pediatric Critical Care Nephrology. Bol priekopníkom v zavádzaní kontinuálnych eliminačných metód (CRRT) u kriticky chorých detí a zásadným spôsobom prispel k etablovaniu všetkých techník CRRT u nás. Odborné skúsenosti získaval v zahraničí na renomovaných klinikách v Nemecku a na pediatrickom pracovisku významného svetového detského nefrológa prof. P. Cochata v Lyone vo Francúzsku. Jeho osobný priateľský kontakt so šarmantným „Pierrom“ (Michal, ďakujeme J) prispel k podpore českých a slovenských detských

nefrológov a opakovaným pozvaným prednáškam prof. Cochata na pediatrických nefrologických kongresoch v Čechách a na Slovensku.

Docent Hladík má k Slovensku veľmi blízko, profesionálne aj osobne. Atestáciu z detskej nefrológie absolvoval u prof. Šašinku

v Bratislave, PhD na tému Kontinuálne eliminačné metódy v pediatrii obhájil na Lekárskej fakulte UK v Martine a dlhoročne pôsobil ako vysokoškolský pedagóg na 2. detskej klinike Lekárskej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave pod vedením prof. Kovácsa. A hoci bol len „úväzkovým“ asistentom, jeho nekonvenčný pedagogický prístup a strhujúce prednášky bohato prepletené zaujímavými klinickými prípadmi študenti milovali. Aj preto docent Hladík v študentskej ankete s prehľadom „porážal“ svojich slovenských kolegov, čo vyvolávalo mnohé humorné komentáre. Svoje úspešné pedagogické a vedecké aktivity zavŕšil habilitáciou na Lekárskej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave, kde bol menovaný za docenta pediatrie. Získanie docentúry na LF bolo veľkým kvalifikačným prínosom pre zakladajúcu lekársku fakultu v Ostrave a pokračovalo dlhoročnou odbornou a vedeckou spoluprácou s lekárskymi fakultami na Slovensku, čo vyústilo udelením čestného členstva Slovenskej pediatickej spoločnosti SLS.

Docent Hladík na Klinike pediatrie LF v Ostrave prešiel všetkými postami, od sekundára až po prednostenskú stoličku. Založil a vybudoval tretie detské dialyzačné centrum v Českej republike a tiež endoskopické pracovisko pre deti v Ostrave. Z pozície prednostu organizoval aj výstavbu a vybavenie Oddelenia prenatálnej a detskej

kardiológie na Klinike detského lekárstva LF a FN Ostrava. Na čele kliniky stál viac ako 10 rokov a pod jeho vedením sa klinika vyšvihla na špičkové a v odborných kruhoch rešpekt vzbudzujúce pediatrické pracovisko.

Docent Hladík sa pravidelne aktívne zúčastňoval na zahraničných pediatrických nefrologických kongresoch organizovaných ESPN a IPNA. V živej pamäti mám mnohé spoločné príjemné chvíle, cestovateľské zážitky a zaujímavé dlhé debaty nielen o medicíne, ale aj filozofii a živote.

Vážený pán docent, milý Michal, za všetkých Tvojich priateľov Ti do ďalšieho života prajeme pevné zdravie, veľa elánu a životnej pohody.

A keď Ťa chytí „spleen“ z veku, pamätaj, že aj „staré“ môže byť príjemné: staré drevo na rozloženie ohňa v kozube, staré lahodné víno, staré kvalitné knihy a starí dobrí priatelia, na ktorých sa môžeš spoľahnúť!

Ad multos annos!

PROF. MUDr. ĽUDMILA PODRACKÁ, CSc.

Spomienka na veľkého pediatra – profesora Birčáka

Okrúhle 100. výročie narodenia profesora Birčáka je príležitosťou pripomenúť si prínos tohto významného slovenského pediatra, dlhoročného prednostu I. detskej kliniky DFNSP, k rozvoju pediatrie na Slovensku. Viacerí z nás, ktorí stále pracujeme na dnes už spoločnej Detskej klinike LFUK a NÚDCH, si ho veľmi dobre pamätáme, veď jeho meno bolo neoddeliteľne spojené s I. detskou klinikou vyše 55 rokov. Mnohí mladší a mladí kolegovia nevedia, kto bol profesor Birčák, hoci Birčákova memoriálna prednáška je stále ozdobou našich pediatrických konferencií. Minulý rok ju predniesol profesor O. Slabý z Brna s názvom: „Gregor Mendel slaví 200 let: ze zahrad augustiniánského kláštera v Brně až k diagnostice a léčbě geneticky podmíněných chorob“.

Profesor Birčák sa narodil v Drienici (okres Sabinov) 20. januára 1923. Bol najlepším žiakom klasického kolegiálneho gymnázia v Prešove. V roku 1950 promoval na Lekárskej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave. Po promócii pôsobil v Oblastnej nemocnici v Michalovciach a v roku 1956 nastúpil na I. detskú kliniku DFNSP v Bratislave, ktorú viedla priekopníčka v detskej kardiológii docentka MUDr. Irena Jakubcová. Vo svojej dizertačnej (1963) aj habilitačnej práci (1965) sa venoval hodnoteniu funkčnej zdatnosti kardiovaskulárneho systému u detí s vrodenými a získanými srdcovými chybami pomocou spiroergometrie, ktorú zaviedol do detskej kardiológie ako prvý v Československu. Neskôr ako prvý zaviedol metódu mikrokaterizácie u detí s vrodenými srdcovými chybami. Domáce prvenstvo mu tiež patrí v diagnostike dyserytropoetickej anémie a Gardnerovho-Diamondovho syndrómu autoerytrocytovej senzibilizácie. Napriek neľahkej dobe spoločensko-politických

otrasov bola v centre jeho záujmu široká pediatrická problematika od kardiológie k hematológii, reumatológii, endokrinológii a pneumológii. Veľkým prínosom pre jeho odborný rast bol študijný pobyt v Hôpital des enfants malades u popredného svetového pediatra profesora Debrého so zameraním na problematiku detí v období dospievania. Po návrate z Paríža sa orientoval na štúdium vývojových zmien v priebehu puberty, na diagnostiku a liečbu porúch príjmu potravy, predovšetkým mentálnej anorexie. Riešenie tejto problematiky prispelo k zabráneniu úmrtí mnohých mladých dievčat s touto diagnózou. Profesor Birčák budoval pediatriu doma ako dlhoročný člen Vedeckej rady LFUK a predseda Slovenskej i Československej pediatickej spoločnosti a aktívne sa zúčastňoval mnohých kardiologických a pediatrických kongresov v zahraničí.

Túto spomienku zakončíme slovami, ktoré profesor Birčák predniesol pri príležitosti osláv jeho 85. narodenín: „Áno, veľa sa zmenilo, ale ľudia zostali rovnakí, lenže teraz vieme lepšie, kto je kto. Kto je slušný, bol slušný vždy, kto bol verný, je verný i teraz, kto sa točí s vetrom, točil sa s vetrom i prv. Človeka neprerobíš, iba sa ti vyfarbí. Národ neprerobíš, ibaže by si mal na to stáročia.“

VLADIMÍR BZDÚCH A ĽUBICA TICHÁ